

Anne-Baba Hakkı ve Büyüklerin Saygınlığını Koruma Hassasiyeti

Kur'an-ı Kerim'de, hadislerde, hikâyelerde ve daha birçok alanda ele alınan konulardan biri, anne - baba hakkıdır. Konunun önemini vurgulamak adına sizlerin de hafızanıza kazınan bir hadis-i şerife değinmek isterim: "Cennet annelerin ayakları altındadır." Hz. Muhammet, dinimizde kadının değeri ve anneye saygının önemine işaret eder. Öyle ki, bir anne başka bir dinden olsa dahi evladı annesine saygı göstermek mecburiyetindedir. Hadis-i şerifler bize dinimizde anne ve babaya saygının önemini göstermektedir.

Normalde anne ve babaya, büyüklere saygı göstermemiz gerektiğini bize daha küçük yaşta öğretirler. Bir şeyi nasıl istememiz gerektiğinden tutun da nasıl yapmamız gerektiğine kadar, nasıl oturmamız gerektiğinden tutun da büyüklerle nasıl konuşmamız gerektiğine kadar birçok şey öğretirler. Çocukluk zamanımız bu şekilde geçerken gençlik zamanımızda biraz daha farklı bir serüven yaşarız. Bu dönemde çocukluktan bu yana öğrendiğimiz ve sorgulamadan yaptığımız davranışları yer yer sorgulamaya başlıyoruz. Bu durum büyüklerde her zaman olumlu karşılanmayabiliyor, çünkü onlara da öğretilenler bize öğrettikleri oluyor. Haliyle bizden de aynı davranışları kendilerine uygulayarak saygı gösterdiğimizi görmek istiyorlar. Diyelim aile ortamında bir evde yaşıyorsunuz. Odada teksiniz ve yatarak film izliyor veya oyun oynuyorsunuz. Odaya bir büyük girdiğinde ayağa kalkar oturuşunuzu düzeltir misiniz yoksa yaptığınız eyleme devam mı edersiniz? Eğer cevabınız, evet kalkar oturuşumu düzeltirim ise büyüğünüz bunu saygı göstergesi olarak kabul edip sevinecektir. Eğer cevabınız, hayırsa küçük bir uyarı alabilirsiniz. Aynı durum toplu taşımalarda da geçerlidir. Yaşlı birileri ayakta duruyorken siz koltukta oturursanız herkes size bakarak yaşlı kişiye yer vermenizi sağlamaya çalışacaktır. Toplumsal bir algıyla eğer yer vermezseniz saygısız, eğer yer verirsiniz saygılı ve iyi eğitim almış biri olarak görüntülenirsiniz.

Bir başka örnek verecek olursak; bir konuşma içerisindeyiz diyelim ve kendinizden büyüğünüzle konuşurken birden sesinizi yükseltmeye başlıyorsunuz. Dikkat edin çünkü haklı durumda bile olsanız sesinizi yükselttiğinizde saygısız ve haksız konumuna düşebilirsiniz. Eskilerin ifadesiyle; usûl, esastan önce gelir. Aynı şekilde farzedelim, yemek sofrası hazırlanır, herkes sofraya oturur, evin babası – annesi veya büyüğü yemeğe başlamadan yemeğe başlamanız saygısız konumunda olmanıza neden olacaktır. Aynı şekilde herkesin bir arada olduğu bir ortamda sizden büyük biri varken siz kendinizden küçük dahi olsa birine uyarı yaparsanız büyüklerinizden "Burada ben varım, saygısızlık yapma!" gibi bir uyarıyla karşılaşabilirsiniz.

Büyüklerin bu davranışları 'saygı göstergesi' olarak kabul etmelerindeki sebep sizce nedir? Bizler artık birer yetişkin olarak, bir zamanlar sorguladığımız davranışların bize uygulanmasını istiyor muyuz, yani küçüklerimizin bize saygı gösterdiğini görmek için bu davranışları görmeyi bekliyor muyuz? Aslında farkında olmadan bu davranışları biz de saygı davranışı olarak kabul ediyoruz, bekliyoruz.

Bunun altında yatan sebebin “büyüklerimizden böyle gördük!” metoduna dayandığını düşünüyorum. Çünkü farklı bir ortamda bulunmadığımızdan ve çevremizdeki ailelerde de aynı davranışlar saygı göstergesi olarak kabul edildiğinden bu davranışları benimsiyoruz. Bu durum sadece bizim için değil büyüklerimiz için de öyle. Bu davranışları saygı göstergesi olarak görmek gelenekselleşmiş bir durum desek yanlış olmaz. Büyüklerin saygınlığını koruma hassasiyeti de buradan geliyor diyebiliriz. Bu zincir, İslam dininin kurucu unsurları olan Kur’an Sünnet’e kadar uzanır. Aynı şekilde Türk milletinin tarihten beri süzülüp gelen kültürü, görgüsü ve hayat tecrübesi ile ilgilidir.

Millet olarak geleneklerimize düşkün olduğumuz doğrudur. Bu geleneklerimizi kolay kolay değiştirmeyiz. Büyüklerin saygınlığını koruma hassasiyetinin temelinde, geleneklerini koruma hassasiyetinin barındığını unutmamak gerek. Ne de olsa bir millet, kendine özgü bilinç ve gelenekleri ile vardır.

